Pagsasao a Persiano

Ti **Persiano**[3] (فارسی, IPA: [fɒːɾˈsiː]) ket maysa nga Irani a pagsasao iti uneg ti Indo-Irani a sanga iti pagsasao nga Indo-Europeano. Naipangpangruna daytoy a maisasao idiay Iran, Apganistan, Tajikistan ken dagiti pagilian a naipakasaritaan babaen ti Persiano nga impluensia. Ti pagsasao a Persiano ket naidasig a panagtultuloy iti Tengnga a Persiano, ti opisial a relihioso ken literario a pagsasao iti Sasanida a Persia, a daytoy met ket panagtultuloy iti Daan a Persiano, ti pagsasao iti Persiano nga Imperio iti Akemenida a panawen.[4][5] Ti Persiano ket maysa a plurisentriko a pagsasao ken dagiti gramatikona ket kapadpada kadagiti adu a kontemporario a pagsasao ti Europa.[6]Natawtawagan daytoy iti Persiano ket gapu iti taudanna manipud ti kapitolio ti Akamenida nga imperio, ti Persis (Fars wenno Pars) isu a nakaalaan ti nagan a Persiano (Farsi wenno Parsi).

Persiano	
تاجیکی, دری, فارسی	
فارسی Naisurat iti patneng a sinuratan a (Nastaʿlīq nga estilo), naibalikas iti pagsasao a Persiano a kas ti **Fārsī**.	
Pannakabalikas	[fɒːɾˈsiː]
Patubo iti	Iran Apganistán Tajikistan Uzbekistan Irak Turkia UAE Katar Pakistan Bahrain Kuwait Oman (kitaen ti artikulo para iti napno a listaan)
Rehion	Akinlaud nga Asia, Tengnga nga Asia
Patubo a mangisasao	80–100 a riwriw (2011 a karkulo)[1] 60–110 a riwriw[2]
Pamilia	Indo-Europeano ▪ Indo-Irani ▪ Irani ▪ Akinlaud nga Irani ▪ Abagatan a laud nga Irani ▪ **Persiano**
Dagiti dialekto	Irani a Persiano (pes) Apgani a Persiano (prs)

Adda dagiti agarup a 110a riwriw nga agsasao iti Persiano iti sangalubongan, a ti pagsasao ket addaan iti opisial a kasasaad idiay Iran, Apganistan ken Tajikistan. Para kadagiti napalabas a siglo ti Persiano ket prestihion a kultural a pagsasao kadagiti sabali a rehion iti Akinlaud nga Asia, Sentral nga Asia, ken Abagatan nga Asia babaen dagiti nadumaduma nga imperio a naibatay kadagita a rehion.[7]

Ti Persiano ket addaan iti adu nga (kangrunaan iti leksikon) impluensia kadagiti kaarruba a pagsasao, a naisangayan ti Sasao a Turko idiay Sentral nga Asia, ti Kaukaso, ken Anatolia, dagiti kaaruba nga Irani a pagsasao, ken ti pay Armenio, ken Sasao nga Indo-Aryan, a naipangpangruna ti Urdu. Daytoy ketnakaited pay ti impluensia iti Arabiko, a naisangayan ti Bahrani nga Arabiko,[8] bayat a nagbulbulod met ti bokabulario manipud iti daytoy kalpasan ti Muslim a panagrukma ti Persia.[9][6][10][11][12][13]

Daytoy ket addaan iti atiddog a pakasaritaan iti literatura iti porma iti Tengnga a Persiano sakbay ti Islam, ti Persiano ket isu idi ti immuna a rimmuar a pagsasao ti sibilisasion ti Muslim babaen ti monopolia ti Arabiko iti panagsurat, ken ti panagsurat iti daniw iti Persiano ket naipundar a kas tradison ti korte kadagiti adu nga akindaya a korte.[7] Dagiti naindayegan nga obra ti Persiano a literatura ket ti *Shahnameh* ni Ferdowsi, dagiti obra ni Rumi, Rubaiyat ni Omar Khayyam, Divan ni Hafiz ken dagiti daniw ni Saadi.

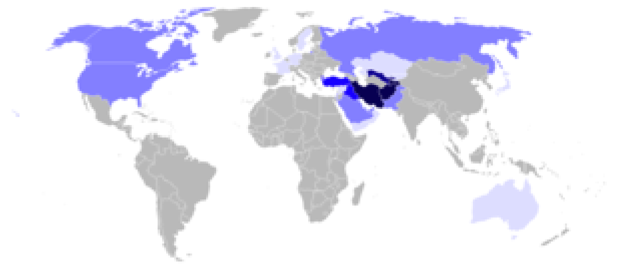
Dagiti nagibasaran

1. Iran (https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/ir.html), 41.282 M (53%) – 50.629 M (65%) Loc.gov (http://lcweb2.loc.gov/frd/cs/profiles/Iran.pdf), Apganistan (https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/af.html), 14.917 M (50%), Tajikistan (https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/ti.html), 6.094 M (79.9%), Uzbekistan (https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/uz.html), 1.237 M (4.4%)
2. Windfuhr, Gernot. *Dagiti pagsasao iti Iran*. Routledge. 2009. p. 418.
3. Rubino, Carl Ralph Galvez (2000). "Persiano". *Ilocano Dictionary and Grammar: Ilocano-English, English-Ilocano*. University of Hawaiʻi Press. p. 454. ISBN 978-0-8248-2088-6.
4. Ulrich Ammon, Norbert Dittmar, Klaus J. Mattheier, Peter Trudgill, "Sociolinguistics Hsk 3/3 Serie Tomo 3 iti Sosiolinguistiko: Internasional a Kuardenio iti Siensia ti Pagsasao ken Kagimongan", Walter de Gruyter, 2006. Maika-2 nga edision. pg 1912. Naala: "Tengnga a Persiano, makunkuna pay a Pahlavi ket dagus a panagtultuloy iti daan a Persiano, ken inus-usar a kas ti naisurat nga opisial a pagsasao iti pagilian." "Nupay kasta, kalpasan ti Muslim panagrukma ken ti panakarebba iti Sassanid, ti Arabiko ket nagbalian a kaaduan a pagsasao iti pagilian ken ti Pahlavi ket naawanan ti kinapangruna, ken grado a sinukan babaen ti Dari, maysa a nadumaduma a Tengnga a Persiano, nga adda ti adu a binulod nga elemento manipud ti Arabiko ken Parto."
5. Skjærvø, Prods Oktor (2006). Ensiklopedia Iranika,"Iran, vi. Dagiti pagsasao nga Irani ken sinuratan, "baro a Persiano, ket isu "ti naggappuan iti Tengnga a Persiano" ken isu ti "opisial a pagsasao iti Irani nga estado kadagiti napalabas a siglo", a dagiti dadduma a saan a Persiano nga Irani a pagsasao ti "asideg a panakaibagian ket narigat a maipatakder" ti nagbaetan dagiti nadumaduma (Tengnga ken Moderno) nga agpan g. Moderno a Yaḡnōbi ket tagikua ti isu met laeng a a dialekto a grupo a kas ti Sogdian, ngem daytoy ket saan a dagus a nagtaudan; ti Baktriano ket mabalin nga asideg a maikabagian iti moderno a Yidḡa ken Munji (Munjāni); ken Wakhi (Wāḵi) a tagikua ti Khotanese."

	Tajik a Persiano (tgk) Bukharic (bhh) Pahlavani (phv) Hazaragi (haz) Aimaq (aiq) Dzhidi (jpr) Dehwari (deh)
Panagsurat	Persiano nga abesedario (Arabiko a sinuratan) Siriliko a sinuratan (Tajikistan, kitaen ti Tajik nga abesedario)
Opisial a kasasaad	
Opisial a mangisasao	Iran Apganistán Tajikistan
Nagalagad	Iran: Akademia iti Pagsasao a Persiano ken Literatura Apganistán: Akademia dagiti Siensia iti Apganistan
Kodkodigo ti pagsasao	
ISO 639-1	`fa` (https://www.loc.gov/standards/iso639-2/php/langcodes_name.php?iso_639_1=fa)
ISO 639-2	`per` (https://www.loc.gov/standards/iso639-2/php/langcodes_name.php?code_ID=357) (B) `fas` (https://www.loc.gov/standards/iso639-2/php/langcodes_name.php?code_ID=357) (T)
ISO 639-3	`fas` – mangiraman a kodigo Agmaymaysa a kodkodigo: `pes` – Akinlaud a Persiano `prs` – Akindaya a Persiano `tgk` – Tajiki `aiq` – Aimaq `bhh` – Bukharic `haz` – Hazaragi `jpr` – Dzhidi `phv` – Pahlavani `deh` – Dehwari
Linguaesperio	`58-AAC (Nalawlawa a Persiano) > 58-AAC-c`

6. Richard Davis, "Persian" iti Josef W. Meri, Jere L. Bacharach, "Mediebal nga Islamiko a Sibilisasion", Taylor & Francis, 2006. pp. 602–603. "Ti gramatika iti Baro a Persiano ket kapadpada kadagiti adu a kontemporario a pagsasao ti Europa."Ti kapadana pay, ti bugas a bokabulario iti Persiano ket agtagtaginayon a naala manipud ti Pahlavi.
7. Encyclopædia Britannica: Persian literature (http://www.britannica.com/EBchecked/topic/452843/Persian-literature/277134/The-proliferation-of-court-patronage?anchor=ref997402), naala idi Septiembre 2011.
8. Dialect, Culture, and Society in Eastern Arabia: Glossary (https://books.google.com/books?id=bJLjAKH7-rIC&pg=PR30&dq). Clive Holes. 2001. Page XXX. ISBN 90-04-10763-0
9. Lazard, Gilbert 1975, "The Rise of the New Persian Language" in Frye, R. N., *The Cambridge History of Iran*, Vol. 4, pp. 595–632, Cambridge: Cambridge University Press. "The language known as New Persian, which usually is called at this period (early Islamic times) by the name of Dari or Farsi-Dari, can be classified linguistically as a continuation of Middle Persian, the official religious and literary language of Sassanian Iran, itself a continuation of Old Persian, the language of the Achaemenids. Unlike the other languages and dialects, ancient and modern, of the Iranian group such as Avestan, Parthian, Soghdian, Kurdish, Balochi, Pashto, etc., Old Persian, Middle and New Persian represent one and the same language at three states of its history. It had its origin in Fars (the true Persian country from the historical point of view) and is differentiated by dialectical features, still easily recognizable from the dialect prevailing in north-western and eastern Iran."
10. Lazard, Gilbert, "Pahlavi, Pârsi, dari: Les langues d'Iran d'apès Ibn al-Muqaffa" in R.N. Frye, *Iran and Islam. In Memory of the late Vladimir Minorsky*, Edinburgh University Press, 1971.
11. Nushin Namazi (24 Nobiembre 2008). "Persian Loan Words in Arabic" (http://cgi.stanford.edu/group/wais/cgi-bin/?p=24327). Naala idi 1 Hunio 2009.

(Tengnga a Persiano)

Ti mapa a mangipakpakita ti kaadda dagiti agsasao iti Persiano kadagiti pagilian iti lubong babaen ti maris nga asul. Ti mapa ket marisanna ti sibubukel a lugar iti uneg ti nailian a pagbeddengan iti tungngal maysa a pagilian nga addaan dagiti maris a naipalawagan iti sarita dita baba.

Sarita

Opisial a pagsasao

Iran, Apganistan, Tajikistan

Adadu ngem 1,000,000 nga agsasao

Uzbekistan

Nagbaetan ti ti 400,000 - 1,000,000 nga agsasao

Turkia, Irak

Nagbaetan ti 100,000 - 400,000 nga agsasao

Dagiti Nagkaykaysa nga Emirato nga Arabo, Estados Unidos, Katar, Saudi Arabia, Pakistan, Israel, Bahrain, Kanada, Rusia, Kuwait

Nagbaetan ti 25,000 - 100,000 nga agsasao

Alemania, Australia, Oman, Nagkaykaysa a Pagarian, Pransia, Siria, Suesia, Hapon, Kirgistan, Yemen, Kazakhstan, Olanda

Basbassit ngem 25,000 nga agsasao / awan

12. Classe, Olive (2000). *Encyclopedia of literary translation into English* (http://books.google.com/?id=C1uXah12nHgC&pg=PA1057). Taylor & Francis. p. 1057. ISBN 1-884964-36-2. "Since the Arab conquest of the country in 7th century AD, many loan words have entered the language (which from this time has been written with a slightly modified version of the Arabic script) and the literature has been heavily influenced by the conventions of Arabic literature."
13. Ann K. S. Lambton, *Persian grammar*, Cambridge University Press 1953. "The Arabic words incorporated into the Persian language have become Persianized".
